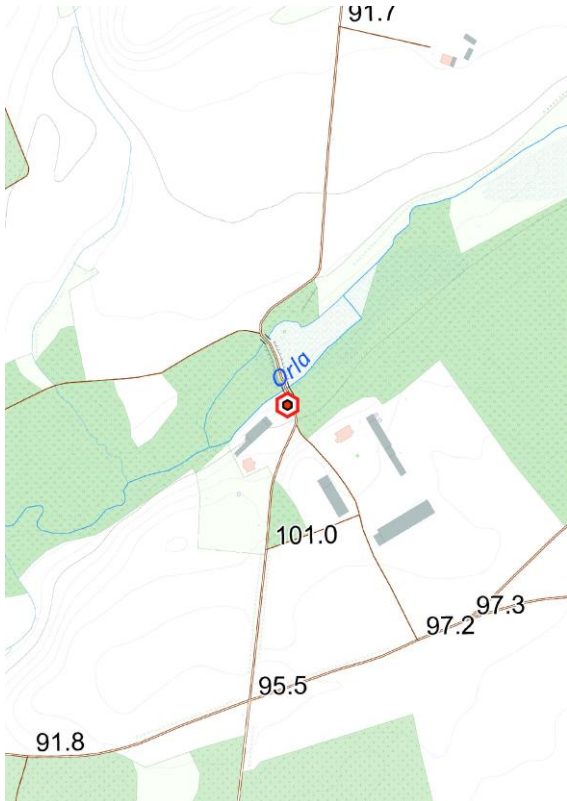

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość	
1. Nazwa		2. Czas powstania		SADKOWSKI MŁYN	
MŁYN		1899 r.			
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym				4. Adres	
				ulica i nr: Sadkowski Młyn	
widok w kierunku północno-zachodnim				nr działki: 516/1 (obr. Sadki)	
				współrzędne: 53.192850, 17.437845	
widok w kierunku południowym				5. Przynależność administracyjna	
				województwo kujawsko-pomorskie	
				powiat nakielski	
				gmina Sadki	
				6. Formy ochrony	
				Obiekt ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków	
				Obiekt ujęty w gminnej ewidencji zabytków Gminy Sadki, przyjętej zarządzeniem nr 55.2026 Wójta Gminy Sadki z dnia 7 września 2026 r.	
					
				Gmina Sadki – fragment mapy lokalizacyjnej z zaznaczoną lokalizacją obiektu. Opracowanie własne w środowisku QGIS na podstawie usługi BDOT10K	

Młyn wodny w Sadkowskim Młynie, wzniesiony w 1899 r., stanowi przykład dobrze zachowanego, murowanego obiektu przemysłowego z końca XIX w., związanego z wykorzystaniem energii wodnej rzeki Orli.

Budynek założony jest na planie prostokąta i posiada zwartą, masywną bryłę. Jest to obiekt dwukondygnacyjny, podpiwniczony, z użytkowym poddaszem. Wyraźnie czytelny jest podział funkcjonalny wynikający z technologii młyna. Najniższa kondygnacja, częściowo zagłębiona od strony drogi, a odsłonięta od strony spadku terenu, związana była z mechanizmami napędowymi i techniczną obsługą obiektu.

Obiekt murowany jest z cegły ceramicznej w wątku krzyżowym i pozostaje nieotynkowany. Elewacje opracowane zostały z dużą dbałością o detal architektoniczny, co nadaje budynkowi reprezentacyjny charakter, mimo jego przemysłowej funkcji.

Charakterystycznymi elementami elewacji są wyraźne podziały horyzontalne, uzyskane za pomocą dwóch ceglanych gzymsów: niższego, prostszego oraz wyższego, dekoracyjnego, o formie ząbkowanej. Istotne znaczenie mają także ceglane, łukowe nadproża nad otworami okiennymi, regularny i rytmiczny układ osi okiennych oraz otwory w partii piwnicznej, związane z techniczną funkcją budynku.

Na elewacji szczytowej znajduje się okrągły detal ceglany, tzw. okulus, z datą „1899” umieszczoną wewnątrz. Element ten stanowi szczególnie ważny detal dokumentujący czas powstania obiektu i podkreślający jego historyczny charakter.

Stolarka i ślusarka zachowana jest w znacznej części.

Wejście do budynku zlokalizowane jest powyżej poziomu terenu, co może wskazywać na historyczne istnienie schodów, podestu lub pomostu technologicznego.

W dolnej partii elewacji widoczne są liczne otwory związane z funkcjonowaniem młyna. Jeden z nich został wtórnie zamurowany, jednak układ tych otworów nadal pozwala odczytać techniczny charakter najniższej kondygnacji.

W pobliżu budynku zachowane są elementy metalowe, w tym koła i fragmenty mechanizmów, które stanowią relikty dawnego systemu napędowego lub wyposażenia technicznego młyna. Ich forma sugeruje związek z przekładniami, urządzeniami pomocniczymi lub elementami służącymi do przenoszenia napędu z koła wodnego bądź turbiny. Wymagają one dalszego rozpoznania i dokumentacji.

Dach budynku jest dwuspadowy, obecnie pokryty blachą falistą.

Wartość zabytkowa młyna wynika z jego związku z historycznym rozwojem osady Sadkowski Młyn, funkcji przemysłowej związanej z wykorzystaniem energii wodnej, dobrze zachowanej ceglanej bryły, czytelnego układu technologicznego, detalu architektonicznego, datowanego okulusowego opracowania szczytu oraz reliktyw dawnego wyposażenia technicznego.

Obiekt zachowany jest w stanie dobrym w zakresie czytelności bryły i substancji architektonicznej, jednak widoczne są istotne problemy wynikające z braku bieżącej konserwacji oraz postępującej degradacji wybranych elementów.

Zaleca się zachowanie młyna jako kluczowego elementu dziedzictwa kulturowego miejscowości oraz cennego przykładu budownictwa przemysłowego związanego z gospodarką wodną. Należy zachować bryłę budynku, jego układ przestrzenny, relację z rzeką Orlą oraz czytelne elementy związane z dawną funkcją technologiczną obiektu. Wskazane jest zachowanie i konserwacja elewacji ceglanych, obejmująca oczyszczenie powierzchni z zabrudzeń i nawarstwień biologicznych, uzupełnienie spoin oraz naprawę uszkodzonych cegieł z zastosowaniem materiałów i technologii dostosowanych do historycznej substancji budynku.

Szczegółnej ochrony wymaga detal architektoniczny, w tym ceglane gzymsy, łukowe nadproża, okulus z datą „1899” oraz układ otworów w partii piwnicznej, związany z techniczną funkcją młyna.

Zaleca się zachowanie, zabezpieczenie i udokumentowanie reliktyw wyposażenia technicznego młyna jako ważnego świadectwa jego dawnej funkcji. W miarę możliwości wskazane jest ich opracowanie dokumentacyjne oraz ekspozycja w sposób umożliwiający odczytanie związku z dawnym systemem napędowym i technologicznym obiektem.

Nie należy przekształcać historycznego układu otworów okiennych, drzwiowych i technicznych. Wszelkie działania przy stolarce oraz otworach powinny respektować istniejącą kompozycję elewacji i przemysłowy charakter budynku.

Prace budowlane przy obiekcie wymagające pozwolenia na budowę lub zgłoszenia podlegają uzgodnieniu z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków w trybie przepisów Prawa budowlanego oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zaleca się również wcześniejsze konsultacje z urzędem ochrony zabytków na etapie planowania prac, w tym prac niewymagających pozwolenia.

**Kinga Makowska
Michał Horbowicz
Ochrona Zabytków KRESY
03.2026 r.**

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków